

Respons

Iran/Afghanistan: Formelle forhold knyttet til ekteskap og skilsmisse blant afghanske borgere i Iran

- Afghanere i Iran - dokumenterte og udokumenterte
- Adgang til iranske domstoler
- Ekteskap mellom afghanere
- Skilsmisse
- Ekteskap mellom iransk og afghansk borger
- Barn med afghansk far og mor
- Barn med afghansk far og iransk mor

Innledning

Denne responsen er i hovedsak basert på informasjon innhentet av en norsk-svensk delegasjon til Iran i november 2017. Tema for reisen var forhold knyttet til afghanske borgere i landet.¹ Delegasjonen, som besto av representanter for den svenske landkunnskapsenheten Lifos og Landinfo, hadde en rekke møter i hovedstaden Teheran og i landets nest største by Mashad i den nordvestlige provinsen Khorasan. Teheran og Khorasan antas å være de områdene som har de største konsentrasjonene av afghanske borgere på iransk jord.

Responsen bygger på muntlige kilder bosatt i Iran. Flere av kildene er anonymisert for å beskytte deres sikkerhet og virksomhet.

Afghanere i Iran – dokumenterte og udokumenterte

Mellom tre og fire millioner afghanere antas å bo i Iran, ifølge en internasjonal NGO (INGO B) i Teheran og det afghanske generalkonsulatet i Mashad (møter november 2017).

¹ Se Lifos rapport *Afghaner i Iran* (2018) og Landinfos temanotat *Afghanere i Iran - kulturelle forhold* (2018).

Afghanere i Iran kan grovt sett deles i fire kategorier:

- Afghanere som er amayesh-registrerte.² Ifølge en stedlig representant for en internasjonal NGO (INGO A) i Teheran, var det høsten 2017 omtrent 970 000 amayesh-registrerte afghanere i landet.
- Afghanere som har afghansk pass og visum som arbeidstaker, student eller på annet grunnlag. Høsten 2017 hadde omtrent 620 000 afghanere lovlig opphold med pass og visum (INGO A; INGO B, møter i november 2017).³
- Afghanere som er i Iran på besøks- eller pilegrimsvisum.
- Afghanere som oppholder seg ulovlig i Iran (denne gruppen omtales gjerne som udokumenterte). Dette er den største gruppen, estimert til 1,5-2 millioner, ifølge en internasjonal NGO (INGO A, møte november 2017).

Denne responsen omhandler de to første kategoriene.

Adgang til iranske domstoler

Flere kilder (den afghanske ambassaden; INGO A; INGO B; en skilt afghansk kvinne i et kvinne-ledet hushold, møter november 2017) bekreftet at afghanske borgere har adgang til iranske domstoler dersom de har lovlig opphold i landet. Lovlig opphold i denne sammenheng betyr at de enten må være amayesh-registrert, eller at de har pass med student-, familie- eller arbeidsvisum. Afghanere som oppholder seg midlertidig i landet med besøksvisum, har ikke adgang til iranske domstoler (INGO B, møte november 2017).

En internasjonal NGO (INGO B, møte november 2017) opplyste at arvesaker må løses i Afghanistan etter afghanske regler.⁴ Ved uenighet om retten til eiendeler og penger i Iran, kan slike saker løses av eldreråd innenfor de afghanske miljøene i landet.

I teorien kan private konflikter mellom afghanere som er amayesh-registrerte eller har pass og visum, bringes inn for iranske domstoler. Samme lovverk gjelder for afghanere som for iranere, og avgiftene som partene må betale ved domstolsbehandling, er de samme (INGO B, møte november 2017). I praksis løses imidlertid de fleste saker innad i de afghanske miljøene. Flere steder er det igangsatt meklingsystemer for afghanere. Til sammen er det opprettet 17 kontorer som bistår miljøene med å løse interne konflikter (INGO A, møte november 2017). Det iranske Bureau for Aliens and Foreign Immigrants Affairs (BAFIA) og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) bidrar med konfliktløsning blant amayesh-registrerte (INGO B, møte november 2017).

² Iranske myndigheter har gitt afghanere som kom til landet før 2001 anledning til å registrere seg. De såkalte amayesh-registrerte har lovlig opphold i landet, forutsatt at de har gjenregistrert seg ved samtlige registreringsrunder som har funnet sted (se Lifos 2018, s. 10-13).

³ En internasjonal NGO (INGO A) opplyste at amayesh-registrerte som oppgir sin amayesh-status og skaffer seg afghansk pass, kan søke om visum/oppholdstillatelse fra Iran. I tillegg kan de søke om arbeidstillatelse.

⁴ Afghanere kan ikke kjøpe eller eie fast eiendom i Iran.

Registrering av ekteskap mellom afghanere

Registrering hos afghansk myndighet

Afghanere kan ikke inngå ekteskap etter iransk lovgivning, og det gjelder også når begge parter har lovlig opphold. Afghanere må gifte seg på tradisjonelt religiøst vis ved undertegning av en ekteskapskontrakt (*nikah*-kontrakt, som undertegnes av en geistlig og to mannlige vitner under seremonien). Når kontrakten er undertegnet, er paret juridisk gift etter islamsk lov.

I et møte med den norsk-svenske delegasjonen bekreftet den afghanske ambassaden at den på anmodning utsteder offisiell bekreftelse på at det er inngått et ekteskap (ekteskapsattest).⁵ Det ble videre opplyst at det ikke utføres *nikah*-seremonier ved ambassaden, men at paret og vitner (fedre eller andre slektninger) kan møte ved ambassaden og få en bekreftelse på at paret er gift. Ifølge ambassaden er det ikke nødvendig å ha med ekteskapskontrakten for å få utstedt bekreftelse på ekteskapet, det er tilstrekkelig med muntlig bekreftelse fra vitner. På spørsmål om ekteskapsattester utstedt i Iran blir registrert i Kabul, ble det svart bekreftende. Ifølge ambassaden oversendes det hver tredje måned en rapport til Kabul hvor alle dokumenter utstedt ved ambassaden er registrert, inkludert ekteskapsattester (den afghanske ambassaden, møte november 2017).

Ifølge ambassaden er det ikke et absolutt krav at afghanere, når begge er myndige (over 18 år), må møte med sine fedre (eventuelt begge foreldrene) på ambassaden når de ber om ekteskapsattest. Er de myndige, kan andre personer fungere som vitner, som for eksempel representanter for de afghanske myndighetene. Ambassaden hadde imidlertid mottatt klager på at enkelte hadde møtt opp uten foreldre, og foretrakk og anbefalte derfor at foreldre var med som vitner.

En internasjonal NGO (INGO B, møte november 2017) viste Landinfo et eksempel på en afghansk ekteskapsattest (møte november 2017). Attesten var delt inn i fem kolonner. Navn og familienavn på begge ektefellene var oppført, fedrenes navn, ektefellenes fødselsår og dato, land og fødested og til slutt en kolonne for medgift og kommentarer eller betingelser i ekteskapet. Attesten inneholdt bilde av begge parter og underskrift av to mannlige vitner. Nederst på attesten var det stempel og signatur fra ambassaden.

Registrering hos iransk myndighet

For noen afghanere er det mulig å registrere et inngått ekteskap hos iransk myndighet. Ifølge en representant for BAFIA i Mashad (møte november 2017) er det to vilkår som må være oppfylt for at det skal kunne skje. Begge parter må på forhånd ha lovlig opphold i landet, og de må søke BAFIA om tillatelse til å gifte seg før ekteskapskontrakten undertegnes. Deretter kan paret registrere seg som gift hos BAFIA og få et felles familienummer.

⁵ Ambassaden bekreftet at den utsteder dødsattester hvis det foreligger dokumentasjon om dødsfall fra sykehus. Afghanere som bor lovlig i landet, kan få utstedt dødsattest av iranske myndigheter.

Vilkår for å få skilsmisse ved en iransk domstol

På spørsmål om en afghansk kvinne kan få skilsmisse ved en iransk domstol, svarte en representant for det afghanske generalkonsulatet i Mashad (møte november 2017) at begge parter kan henvende seg til domstolen og be om skilsmisse, forutsatt at de bor og har giftet seg i Iran. At afghanske borgere kan få skilsmisse ved en iransk familiedomstol, forutsatt at ekteskapet er registrert hos BAFIA, ble også bekreftet av en representant for BAFIA i Mashad. Vilkårene for å innvilge skilsmisse er de samme som for iranske borgere (Civil Code 1985, §§ 1133-1157). Representanten for det afghanske generalkonsulatet i Mashad bekreftet videre at konsulatet utsteder bekreftelse på at skilsmisse har funnet sted til afghanske borgere som ønsker det.

Representanten for BAFIA bemerket også at når en afghansk kvinne blir skilt, blir hun registrert med ny sivilstatus hos BAFIA, og hun får nytt amayesh-kort. Omsorgen for barna blir avgjort av domstolen etter iranske regler for barnefordeling. Hvis moren får omsorgen, må også dette registreres hos BAFIA. I utgangspunktet blir barn registrert sammen med sin far. Dersom moren blir tilkjent omsorgen, vil barna bli amayesh-registrert på nytt med sin mor. Dette er en prosess som vil ta noe tid, ifølge BAFIA (møte november 2017).

En skilt afghansk kvinne i et kvinne-ledet hushold bekreftet disse opplysningene (møte november 2017). Hun samtykket i å gi Landinfo adgang til egne skilsmisседokumenter utstedt av familiedomstolen. En oversettelse av dokumentene (foretatt i Norge) viser at kvinnen ble skilt etter iransk prosedyre og bestemmelser. Med kjennelsen fulgte også et oversendelsesbrev om tinglysning av skilsmissen ved Notarius Publicus kontor for ekteskap og skilsmisse (folkeregisteret) i provinsen Khorasan.

Ekteskap mellom afghansk og iransk borger

Når en iransk mann inngår ekteskap med en afghansk kvinne, blir hun etter loven iransk borger. Det følger av Sivilloven art. 996 at en utenlandsk kvinne som gifter seg med en iransk mann, automatisk anses for å være iransk borger (Civil Code 1995).

Når en iransk kvinne gifter seg med en afghansk mann, gjelder andre vilkår og regler. En representant for det iranske utenriksdepartementet (møte november 2017) opplyste at paret først må oppsøke politiet og levere en formell søknad om tillatelse til å gifte seg. Politiet sender saken til regjeringen (i praksis betyr det innenriksdepartementet), som er den instansen som gir iranske kvinner tillatelse til å gifte seg med utenlandske menn (Civil Code 1985, art. 1060).

Når tillatelsen er gitt, kan paret inngå ekteskap ved å undertegne en ekteskapskontrakt basert på islamske prinsipper. Deretter kan paret registrere ekteskapet i folkeregisteret (National Organization for Civil Registration, underlagt innenriksdepartementet).

Utenriksdepartementet opplyste videre at når paret søker om tillatelse hos politiet, må begge legge frem ID-dokumentene sine. Kvinnen må legge frem sin iranske ID-bok, *shenasnameh*,⁶ og mannen må fremlegge sitt afghanske pass. Mannen må ha lovlig opphold, og ingen kriminell bakgrunn. Han må være amayesh-registrert, ha opphold som student eller ha arbeidstillatelse.

⁶ *Shenasnameh* utstedes når et iransk barns fødsel registreres i folkeregisteret.

En afghansk mann kan ikke gifte seg på lovlig vis med en iransk kvinne og få ekteskapet formelt registrert dersom han oppholder seg i landet på turistvisum eller er ulovlig i landet.

En afghansk mann tilknyttet en frivillig organisasjon i Teheran, fortalte Landinfo at han er gift med en iransk kvinne, og at ekteskapet er registrert i folkeregisteret (møte november 2017). Han opplyste at han og (den kommende) ektefellen før ekteskapsinngåelsen hadde søkt politiet om tillatelse, og at ekteskapet først ble inngått etter at innenriksdepartementet hadde gitt tillatelsen. Han bemerket videre at ventetiden for å få tillatelse i hans tilfelle hadde vært to år. Da ekteskapet så ble registrert i folkeregisteret, ble han registrert i sin ektefelles ID-bok (shenasnameh).

Barn med afghansk far og mor

Når afghanske barn blir født på iranske sykehus, får foreldrene med seg en fødselsmelding (delivery note). Ifølge det iranske utenriksdepartementet inneholder fødselsmeldingen både morens og farens navn (møte november 2017).

Foreldre med lovlig opphold (amayesh eller pass/visum) kan ta fødselsmeldingen med til BAFIA og registrere barnet i familiens sakmappe. For å få amayesh-registrert et barn, er det et krav at begge foreldrene er amayesh-registrerte (INGO A, møte november 2017).

Landinfo vil bemerke at amayesh-registrering av afghanske borgere ble gjennomført første gang i 2003. Frem til 2018 har iranske myndigheter foretatt til sammen 12 gjenregistreringer av amayesh-kort. Tatt i betraktning årene som har gått siden første registrering, bør det tas høyde for at myndighetenes politikk og forvaltningspraksis overfor afghanere kan ha variert med tid og sted. Man må derfor regne med at kravet om at begge foreldrene må være amayesh-registrert for å få registrert et barn, ikke alltid har blitt gjennomført i praksis.

Når afghanske barn blir født hjemme, må vitner undertegne en affidavit som bekrefter hvem som er barnets foreldre. Faren eller eventuelt foreldrene må levere affidavitet til politiet, som utsteder en bekreftelse. Faren kan deretter registrere barnets fødsel hos BAFIA (INGO A, møte november 2017).

Udokumenterte afghanske foreldre kan ta fødselsmeldingen med til den afghanske ambassaden eller generalkonsulatet i Mashad og få utstedt afghansk ID-kort, *tazkera*, til barnet sitt (den afghanske ambassaden, møte november 2017).

Barn med afghansk far og iransk mor

Iran baserer statsborgerskap kun på farslinjen. Barn med afghansk far og iransk mor er afghansk borger etter iransk lov. Hvem som ellers anses som iransk borger, er regulert i Sivilloven, bok 2., art. 976-991 (Civil Code 1985). Iran aksepterer ikke dobbelt statsborgerskap.⁷

⁷ Barn født i Iran med iransk mor og afghansk far, og hvis foreldres ekteskap er registrert hos iranske myndigheter, kan søke om iransk statsborgerskap innen ett år etter at de fyller 18 år. Ved en eventuell innvilgelse vil vedkommende måtte frasi seg sin fars statsborgerskap. idsel

Afghanske barn kan registreres ved afghansk ambassade eller generalkonsulat, uavhengig av juridisk status vis a vis iranske myndigheter. Hvorvidt dette skjer, er avhengig av at faren registrerer barnet sitt.

I møte med det iranske utenriksdepartementet (november 2017), hvor også BAFIA var representert, fikk Landinfo opplyst at dersom en iransk kvinne er gift med en afghansk mann som har lovlig opphold og ekteskapet er formelt registrert hos iranske myndigheter, kan felles barn bli skrevet inn i morens ID-kort (shenasnameh) frem til barnet fyller 18 år. Foreldrene må, som en del av prosedyren, legge frem fødselsmeldingen fra sykehuset hvor barnet ble født.

På spørsmål om barn med afghansk far og iransk mor kan få utstedt tazkera og pass, svarte ambassaden i Teheran og generalkonsulatet i Mashad bekreftende. Konsulatet bemerket imidlertid at hvis faren er forsvunnet og det ikke er mulig å oppspore ham, eller han er borte av andre årsaker, kan det by på vanskeligheter å bevise at barn er afghanske. Men hvis foreldrenes ekteskap er registrert på forhånd, vil det være enkelt å utstede tazkera og pass til barn, fordi konsulatet allerede har den nødvendige informasjonen om faren (ambassaden i Teheran og generalkonsulatet i Mashad, møte november 2017).

Ambassaden i Teheran (møte november 2017) opplyste at afghansk lov, i motsetning til iransk lov, anerkjenner dobbelt statsborgerskap for barn med iransk mor og afghansk far hvis foreldrene har registrert ekteskapet og har alle dokumenter i orden. Hvis barna er mindreårige, må den iranske moren samtykke til at barna får tazkera og afghansk pass.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- [Civil Code] (1985). *The Civil Code of the Islamic Republic of Iran*. Tilgjengelig via Refworld <http://www.refworld.org/docid/49997adb27.html> [lastet ned 11. april 2018]
- Landinfo (16. april 2018). *Temanotat Iran/Afghanistan: Afghanere i Iran – kulturelle forhold*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/id/403.0> [lastet ned 16. april 2018]
- Lifos, dvs. Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet (10. april 2018). *Aghaner i Iran, versjon 3.0*. Norrköping: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41112> [lastet ned 16. april 2018]

Respons Iran/Afghanistan: Formelle forhold knyttet til ekteskap og skilsmisse blant afghanske borgere i Iran

Muntlige kilder

- Afghansk kvinne, skilt, i et kvinne-ledet hushold. Møte i Mashad november 2017.
- BAFIA, dvs. Bureau for Aliens and Foreign Immigrants Affairs, i Mashad. Møte i Mashad 22. november 2017.
- Den afghanske ambassaden. Møte i Teheran 13. november 2017.
- Det afghanske generalkonsulatet. Møte i Mashad 20. november 2017.
- Det iranske utenriksdepartementet. Møte i Teheran 14. november 2018.
- INGO A, dvs. internasjonal NGO. Møte i Teheran november 2017.
- INGO B, møte i Teheran november 2017.

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.